

„Windsori lõbusad naised“

Uus ballett „Estonia“ teatris

Paljud arvavad, et balleti võimalused on piiratud, et väljendusvahendid, mis ta pakub artistidele, ei ole küllaldased täisväärtusliku lavakuju loomiseks. Selliselt arutlevad inimesed lähtuvad muljeist, mis on ammendatud klassikalisest balletist, mille süžee on ainult tantsude õigustamiseks, kus kõik on määratud selleks, et näidata tantsija tehnilist meisterlikkust.

Nõukogude ballett ei muuda tantsu eesmärgiks omaette. Nagu teisteski kunstiharudes, on ka nõukogude balletis vorm lahutamata sisust ning on määratud sisu esiletoomiseks.

Sellest uuest omadusest — vormi ja sisu ühtsusest — on tingitud nõukogude ballettikunsti enneolematu õitseng ning nõukogude balleti sellised saavutused, nagu „Tuhkatriinu“, „Muinasjutt papist ja tema töölisest Baldast“, „Laurencia“, „Väärpeigmees“ jt.

Anna Ekston — nõukogude balleti ideede ja meetodite järjekindel rakendaja Eesti lavadel — avas pärast oma esimest lavastust, milleks oli koreograafiline põem „Bahtšissarai purskkaev“, mis tutvustas vaatajaid Puškini surematu poeesia koreograafilise kehastamise võimalusega, vaatlejaile ka nõukogude balletikunsti teise külje — koreograafilise komöödia žanri.

Koreograafilise komöödia loomne Shakespeare'i ühe kõige mahlakama komöödia materjalide järgi on õnnestunud. Helilooja V. Oranski on õigesti edasi andnud selle Shakespeare'i komöödia flandrialikku mahlakust, eredalt väljendanud muusikas ja orkestreeringus shakespeare'likku huumorit ning teravalt iseloomustanud tegelasi.

„Estonias“ toimunud etenduse esimene ja tähtsaim väärtus on tema erakordne musikaalsus, koreograafiliste pantomimiliste üksikasjade täielik vastavus muusikaalsele ja orkestrilikule intonatsoonile. See annab balletile suure väljendusrikkuse, soodustab kujude ja olukordade peent ning eredat esiletoomist ja loob selle shakespeare'liku dialoogi, mida ei saa esile tuua ainult miimika, vaid teatavate žestide abil.

Etenduse teine väärtus seisab tema suures kompositsioonilises sujuvuses, tema elulisuses, kõigi tema üksikosade mõtestamises.

Anna Ekston näitas end siin mitte üksnes hea ballettmeisterina, vaid ka andeka lavastajana ja helilooja ning libretisti kaasautorina. Etenduses ei ole midagi õigustamatut, midagi liigset, midagi mitteelulist. Massid elavad täisverelist elu, mistõttu iga selline massistseen muutub huvitavaks ja väljendusrikkaks, loob pildi tulvavast elust, milles igal indiviidil on oma kindel osa ja oma kindel nägu.

Eriti õnnestusid massistseenid turul, mis oma väljendusrikkuse ja külluslikkuse tõttu jätsid kaugele maha draama- ja ooperietenduse massistseenid, kus, nagu näib, on lavaliseks väljenduseks tunduvalt suuremad võimalused kui balletis.

Etenduse kolmas vastuvaidlematu väärtus seisab üksikasjade rikkuses ja peenuses. Nagu teada, etendab kunstiloomingus üksikasi sageli otsustavat osa. See ongi see pisias, mis kujur Kanovi väljenduse järgi eraldab käsitöölise tööd kunstniku loominguks.

Hoolimata arvukusest ei suuda need üksikasjad varjata kujudes seda peamist. Vastupidi, need pisiasjad aitavad rõhutada selle peamise eredat esiletoomist. Kunstiliste üksikasjade rikkus ja peen väljatöötamine iseloomustavad Anna Ekstonit kui leidlikku näitejuhti, kui terava silmaga kunstnikku. Eriti õnnestunud on komöödialikud üksikasjad, sageli ootamatud, kuid alati täpsed, selged ning kasutatud kunstilise töö terava tunnetamisega.

Ballettartistid tulid auga toime selle raske ja uue ülesandega individualiseeritud komöödiakujude loomisel. Suurepärase oli Boris Blinoff Walstafi osas, luues tõelise shakespeare'liku kuju. Väga hea oli August Riisman õnnetu peigmehe Slanderit osas. Verner Hagus näitas end ootamatult suurepärase komöödianäitlejana, ühendades doktor Caiuse osa täitmises koreograafiliste ülesannete head esiletoomist väljendusriikka miimilise mänguga. Prantslasest arsti kuju leidis kunstiküpse lahenduse.

Võluva ja libeda paaž Robini täiesti viimistletud kuju lõi Inge Pöder, kes hea tehnilise oskusega teostas ka oma tantsupartii. Armas oli Hilda Malling miss Quickly osas.

Mõnevõrra kahvatumaks osutusid lüüriliste osade täitjad Zoja Kalevi (N. Page) ja Artur Koit (Fanton). Tulles üsna korralikult toime oma partilide tehnilise küljega, ei loonud nad elusaid lavakujusid, neil ei õnnestunud oma kangelasi individualiseerida.

Üksikutest tantsudest, mille hulgas oli palju üsna huvitavat, tuleb eriti märkida turukauplejataride tantsu, mis oli lavastaja poolt värskelt ja julgelt kavastatud ja kordeballetti poolt täpselt ning temperamentselt esitatud.

Kunstnik Lembit Roosa (dekoratsioon) ja ENSV teeneline kunstnik Natalie Mey (kostüümid) löid nägusa vormistuse sellele eluröömsale etendusele, mis oli täis loominguulist värskust ja kõneleb veenvalt laiate rahvahulkade poolt armastatud ballettikunsti rikkalikest võimalustest.

M. RÄSTAS